

PAGINA 2

‘Het is verdrietig om een huis van God te moeten sluiten’

PAGINA 5

‘Er was ineens een onverklaarbaar licht in de donkere Mariakapel’

PAGINA 7

‘Ik begrijp waarom er in de Psalmen geschreeuwd wordt om hulp en wraak’

VERDER: Pastoor met humor ■ Eenzame studenten ■ Een Haags Bakkie ■ Voelsprietten in de wijk ■ Houd de gastvrijheid in ere ■ Vrede in de kijker

Goed leven

De zeven deugden bieden houvast

Hoe blijf je overeind in een doorgedraaide wereld? Door deugdzaam te leven, betoogt theoloog Ariaan Baan in zijn boek *Virtuoos leven*. Voor *Kerk in Den Haag* legt hij uit wat hij daarmee bedoelt.

De wereld is een onzekere plek geworden. Ooit boden de grote verhalen van religie, natie of politieke partij mensen zekerheden. Die tijd ligt ver achter ons. Het internet geeft ons toegang tot een enorm arsenaal aan informatie, maar niemand helpt ons bij het bepalen welke informatie betrouwbaar is en welke leugenachtig. Sociale media lijken ‘gewoon leuk’, maar ondertussen sluiten ze ons op in bubbels van gelijkgestemden van waaruit we andersdenkenden als vijanden bestrijden. En dan hangt ook nog de klimaatcrisis als een zwaard van Damocles boven ons hoofd.

Een stevig karakter

Hoe houd je je staande in deze tijd? Hoe voorkom je dat je met alle winden meewaait? Hoe blijf je trouw aan God en aan je naasten? Als je oprecht en waarachtig wilt leven in deze dolgedraaide en soms ongenadige wereld, heb je innerlijke stabiliteit nodig, een stevig karakter. In mijn boek *Virtuoos leven* betoog ik dat deugden deze stabiliteit kunnen bieden. Ik omschrijf deugden als kwaliteiten die ons karakter vormen en ons zo helpen om goed te leven. Volgens de christelijke traditie zijn er zeven hoofddeugden. Drie daarvan – geloof, hoop en liefde – komen uit de Bijbel. De vier andere – verstandigheid, rechtvaardigheid, matigheid en dapperheid – worden onderscheiden door filosofen uit de klassieke oudheid.

Bevrijding

De onzekerheid van onze wereld kan mensen wantrouwend, onverschillig of haatdragend maken. Het lijkt vaak alsof er geen alternatief is, alsof deze houding noodzakelijk is om het vol te houden. Het christelijk geloof leert echter dat wantrouwen, onverschilligheid en haat niet ons noodlot hoeven te zijn. God reikt ons geloof, hoop en liefde aan. Als we ons in deze deugden trainen, kunnen we op een andere manier in het leven staan. De deugd van geloof helpt ons om te vertrouwen op God en op anderen. De deugd van hoop geeft perspectief aan ons bestaan. De deugd van liefde maakt dat we ons kunnen verbinden met anderen en met God.

FOTO: WAL_172819 VIA PIXABAY

De onzekerheid van de wereld kan mensen ook corrupt, verslaafd, bang en vertwijfeld maken. Deze ellende gaat soms zo diep, dat je geen uitkomst ziet. Het christelijk geloof leert ons echter dat er bevrijding is. God verlost mensen uit de benauwdheid, vergeeft hun zonden en reikt een nieuw leven aan. In dit nieuwe leven kunnen de deugden van verstandigheid, rechtvaardigheid, matigheid en dapperheid tot bloei komen. Als we ons oefenen in deze kwaliteiten, zijn we steeds beter in staat om zonde te weerstaan en om goed te doen. De deugd van verstandigheid doet ons inzien wat goed leven is. De deugd van rechtvaardigheid helpt ons om anderen recht te doen. De

deugd van matigheid maakt dat we bestand zijn tegen verslavingen aan genot en geld. De deugd van dapperheid zorgt ervoor dat we onze kwetsbaarheid onder ogen durven zien. Kortom: de zeven deugden helpen ons om goed te leven in een doorgedraaide wereld.

Knipoog

De titel *Virtuoos leven* moet je met een knipoog lezen. Mijn boek gaat niet over het uitzonderlijke leven van ‘virtuozen’. Mijn uitgever heeft de titel bedacht omdat het woord ‘virtuoos’ is afgeleid van het Latijnse woord voor deugd: *virtus*. Het Engelse woord *virtuous* is eveneens van *virtus* afgeleid en betekent ‘deugdzaam’. Met

de titel duiden wij een leven aan waarin de zeven deugden tot bloei komen. Om virtuoos in voetbal of muziek te worden, heb je een bijzondere aanleg nodig. Voor de deugden heeft niemand enige aanleg, maar met hulp van God en onze medemensen kan iedereen uitgroeien tot een virtuoos.

ARIAAN BAAN

ARIAAN BAAN, *VIRTUOOS LEVEN: ZEVEN DEUGDEN OM GOED TE LEVEN IN EEN DOORGEDRAAIDE WERELD*. KOK BOEKENCENTRUM, 2025.

Bronnen van troost en hoop

Vier ochtenden met Bijbelteksten en andere bronnen over troost, hoop, compassie en verbinding. Deelnemers lezen teksten uit de Bijbel die troost, hoop en verbinding kunnen bieden. In welke context zijn ze ooit geschreven en wat kan ons erin aanspreken? Na een korte inleiding wisselen de deelnemers onder elkaar uit wat hen treft. Inspiratiebron is onder andere het boek *Compassie* van Karen Armstrong. Begeleiding: ds. Jan Tom Schneider.

VANAF DO. 24. 10-11.30 U. KLOOSTERKERK, LANGE VOORHOUT 4. DEELNAME € 20 VOOR VIER BIJENKOMSTEN. AANMELDEN VIA KLOOSTERKERK.NL

Neusje van de psalm

Try-out van de theatervoorstelling *Neusje van de psalm* van Hanneke Allewijn, voormalig straatpastor in Den Haag en momenteel gevangenispredikant en voorganger van de Noorderkerk. Aan de hand van hertaalde psalmen die gedetineerden maakten, neemt ze je mee in een wereld van mensen die ons eigenlijk vreemd zijn en naar wie we niet zo snel luisteren. Verhalen die raken, ontroeren, maar waarin ook een schat aan humor te vinden is.

ZA. 19. 15 U. HOUTRUSTKERK, BEEKLAAN 535. ENTREE: € 8

PRIVÉFOTO

Sluiting rooms-katholieke kerken

Welke kerk blijft open, welke kerk moet dicht?

Van de zes kerken in de parochie Maria Sterre der Zee moeten er tussen 2026 en 2035 – volgens het parochiebestuur en het pastoraal team – vier worden afgestoten. Pastoor Dick van Klaveren noemt het ‘een pijnlijke en verdrietige ingreep’. Naast Van Klaveren heeft *Kerk in Den Haag* enkele parochianen van verschillende gemeenschappen uit de parochie om een reactie gevraagd.

Pastoor Dick van Klaveren heeft gesprekken gevoerd met alle gemeenschappen over de visie van het parochiebestuur en het pastoraal team. ‘Wat ik absoluut niet wil is dat de parochianen voor het blok gezet worden. We moeten er de tijd en de ruimte voor nemen om iedereen zoveel mogelijk mee te krijgen. Natuurlijk is het intens verdrietig als je het kerkgebouw waaraan je verknocht bent, moet loslaten. Ik vind het vooral ook heel verdrietig om een huis van God te moeten sluiten. Financieel is het niet haalbaar om alle kerkgebouwen te behouden, maar dat is niet het enige. Ook de vergrijzing, leegloop en het gebrek aan jonge aanwas noopt ons tot ingrijpen. De keuze welke kerken je openhoudt, moet je baseren op hoe je de toekomst van de parochie in Den Haag ziet. In onze toekomstvisie stellen we dat de rooms-katholieke kerk van de toekomst een vitale en missionaire kerk moet zijn.’

‘Veel ouderen zijn verknoopt met de kerk in hun wijk’

In de beschreven visie is de keus gemaakt om de Jacobus de Meerdere aan de Parkstraat en de Elandstraatkerk open te houden. ‘We moeten dáár zitten waar onze missionaire opdracht de beste kans van slagen heeft’, motiveert Van Klaveren die keuze. Hij doelt daarbij op de centrale ligging en de aantrekkingskracht op jong(er) bloed. ‘Bij de Elandstraatkerk is voldoende parkeerruimte, de kerk is goed bereikbaar met het openbaar vervoer en het gebouw voldoet aan de behoefte aan ruimte.’

Protest

Juist de keuze om die twee dicht bij elkaar liggende kerken open te houden, roept binnen veel gemeenschappen onbegrip en protest op. De kerkelijke instelling Vrienden van de Abt – de Antonius Abtkerk – stelt: ‘Dat er kerken gesloten moeten gaan worden is begrijpelijk. Maar wij hebben geen echt antwoord gekregen op de vraag wat de achterliggende redenen zijn om twee kerken in het centrum van Den Haag open te houden. Wij

hebben de indruk dat die keuze te veel is gemaakt op grond van aannames, maar zijn die aannames realistisch? Is de keuze ook gemaakt op basis van cijfers en feiten? Zo ja, welke zijn dat dan? De Antonius Abtkerk moet wat ons betreft behouden blijven als rooms-katholieke kerk. Daarnaast brengt het gebouw meer geld op dan het kost – dit in tegenstelling tot de Elandstraatkerk. Onze zorg is dat de kerk onttrokken gaat worden aan de katholieke eredienst. Dat zou betekenen dat liturgische elementen uit de kerk moeten worden verwijderd. Doodzonde zou dat zijn!’

Tegenstrijdigheid

Een parochiaan uit de Marthakerk vertelt: ‘Onze kerk is nog de enige katholieke presentie in de Schilderswijk. Het is onbegrijpelijk dat daar geen rekening mee is gehouden. Daarnaast zit er in de visie een tegenstrijdigheid. Want enerzijds wil men meer ruimte voor migrantenkerken, anderzijds willen ze de kerken sluiten waar die groepen bloeien. Maar als migrantenkerken bijvoorbeeld het gebouw mogen blijven gebruiken, dan moeten ze wel de ongetwijfeld oplopende kosten kunnen blijven betalen. En dat gaat niet zomaar lukken.’

Ook bij andere parochianen horen we hetzelfde terug: er is begrip voor het gegeven dat er kerken gesloten moeten worden. Maar er zijn andere ideeën over de vraag welke kerken open moeten blijven.

Herbestemming

Uit de gesprekken met parochianen komen dezelfde aandachtspunten naar voren als die pastoor van Klaveren in het gesprek met *Kerk in Den Haag* aan de orde stelt. Blijkbaar heeft hij goed geluisterd naar wat hij in de verschillende gemeenschappen te horen kreeg, want hij vertelt: ‘Naast onze missionaire taak moeten we ook blijven zorgen voor de parochianen zelf en dat is soms een duivels dilemma. Want hoe gaan we om met al die ouderen die verknoopt zijn met de kerk in hun eigen wijk? Wat betekent het voor de katholieke presentie in de Schilderswijk? En de Antonius Abtkerk is een uniek gebouw met de status van religieus erfgoed. Die kerk kan eigenlijk niet anders dan openblijven voor de rooms-katholieke

Mozaïek in de Antonius Abtkerk, Scheveningen

eredienst. Dus we zoeken naar mogelijkheden om kerken een herbestemming te geven. Ons streven is dat een aantal van de kerken als kerk in gebruik kunnen blijven. Nu kunnen we

nog gewezen worden op ideeën of zaken die we misschien over het hoofd hebben gezien. Ik ben me er terdege van bewust dat ik als pastoor verantwoordelijkheid draag voor alle

parochianen. Ook ik vind het stikverdrietig dat we keuzes moeten gaan maken.’

GREET KAPPERS

‘Zand en Veen’ op Scheveningen

Zin in praten over je thuisgevoel in en rond Scheveningen? Kom dan naar de interactieve verhalensalon van het Haags Verhaal. Deelnemers luisteren naar ervaringen van Scheveningers die er al generaties lang wonen, van nieuwkomers en van bewoners uit omliggende wijken. Samen gaan zij in gesprek over wonen en leven op en rond Scheveningen. Francine de Graaf, een ras-Scheveninger en verhalenverteller, neemt de deelnemers mee in het verhaal achter de inwoners van Scheveningen.

MA. 21. 17.30 U. INLOOP MET SOEP, 18-19.30 U. PROGRAMMA. BIBLIOTHEEK SCHEVENINGEN, SCHEVENINGSEWEG 333. TOEGANG GRATIS, AANMELDEN VIA HAAGSVERHAAL.NL/AGENDA

FOTO ARENDA DOOMEN

Festival aan zee

Het festival *Aftersea* laat zien hoe Scheveningen verandert als de dag overgaat in de avond en het strand een andere sfeer krijgt. Het festival markeert de overgang van zomer naar naseizoen en biedt een cultureel programma op bijzondere locaties aan zee. Tijdens het festival openen verschillende podia en culturele locaties hun deuren voor een gevarieerd aanbod.

VRIJ. 11 EN ZA. 12. VANAF 18 U. SCHEVENINGEN. INFO EN TICKETS: AFTERSEA.NL

FOTO: NONAME_13 VIA PIXABAY

Pastoor met humor

‘Neem het leven met een korreltje zout’

Pastoor Sjaak de Boer van de Engelstalige parochie Church of our Saviour viert eind oktober zijn veertigjarig jubileum als priester. Ter gelegenheid daarvan schreef hij een lichtvoetig boek onder de titel *Geloven is humor*. ‘Relativeringsvermogen haalt de angel uit conflicten.’

Leuk om te lezen is het boek zeker. Onder al die anekdotes van de jubilerende priester Sjaak de Boer ligt de uitspraak van paus Franciscus dat het gaat om *humor*, *humus* en *humility*. *Humus*, de voedingsbodem waarin we met beide benen in de wereld staan, en *humility*, bescheidenheid. ‘Humor betekent dat je jezelf en het leven kunt relativiseren, dat je het met een korreltje zout neemt. We geven bij de doop niet voor niets ook zout mee. Relativeringsvermogen maakt mensen weerbaar en haalt de angel uit conflicten. Daarmee creëer je een deur om de ander in een nieuw perspectief te zien.’

De Boer heeft als missionaris jaren gewerkt in onder meer Kenia en Brazilië. In het boek staan ook komische verhalen over zijn ervaringen in die landen. ‘Het heeft me mild gemaakt’, zegt hij daarover. ‘Het heeft ook de overtuiging gestaafd dat geloven samenhangt met actie: bereid zijn iets te doen voor een ander en de armoede te bestrijden.’

We komen op de vraag of de Rooms-Katholieke Kerk in zowel inhoud als vorm wel genoeg meegaat met de veranderingen in de wereld. De Boer: ‘Het Tweede Vaticaans Concilie bracht een wereldwijde vernieuwing in de kerk. Voordien heerste de overtuiging dat de macht bij de zendingen en missionarissen lag om de een wel en de ander niet bij het volk van God in te delen: niet bekeerd, dan kwam je niet in de hemel. Het concilie bracht het inzicht dat God groter is dan de mens én dan de kerk. Ook nu zijn er

‘Niemand hoeft alles alleen te dragen’

veranderingen gaande. Zoals bisschop Bonny in België, die heeft aangekondigd getrouwde mannen tot priester te willen wijden. Ook vrouwen hebben sinds paus Franciscus machtige posities in het Vaticaan en de huidige paus Leo zet dat beleid voort.’

Medicijn

De Boer is in zijn pastoraat gericht op het creëren van verbindingen. ‘Ik heb niet overal een antwoord op, maar ik zoek bij elke vraag naar mogelijkheden. En die zijn er in bijna alle gevallen wel. Bijvoorbeeld als gescheiden mensen aan de eucharistie willen deelnemen, of als homoseksuelen graag een zegen willen. Als pastor kan ik altijd een luisterend oor bieden en met iemand meedenken. En *last but not least* is er altijd nog de gemeenschap die, alleen al door er simpelweg te zijn, als een medicijn kan werken. Niemand hoeft alleen te zijn en alles alleen te dragen.’ Hij vertelt enthousiast over zijn bloeiende parochie

‘Op zondag zit de kerk bomvol, elfhonderd kerkgangers is geen uitzondering.’

in Den Haag, de Church of our Saviour. ‘Op zondag zit de kerk bomvol, elfhonderd kerkgangers is geen uitzondering. Vluchtelingen en ambassadeurs zitten naast elkaar in de kerk.’ En dan met een glimlach: ‘Alles gaat goed, al luisteren de parochianen liever naar een goed koor dan dat ze zelf zingen.’ De tegenstelling tussen deze goedgevulde kerk en veel andere Haagse kerkgemeenschappen is groot: zij worstelen met leegloop en vergrijzing. Maar ook hier komt De Boers relativiseringsvermogen van pas: ‘We

moeten wat dat betreft niet te veel over de toekomst inzitten. In mijn werk in Brazilië was veel onzeker en toch gingen land en kerk vooruit.’

GREET KAPPERS

Iedereen is welkom om het jubileumfeest van pastoor Sjaak de Boer mee te vieren op zondag 25 oktober om 11.00 uur, Bezuidenhoutseweg 157, Den Haag.

FOTO: WEBSITE PARISH.NL

Pastoor Sjaak de Boer.

Uitbreiding Haags Studentenpastoraat

‘Studeren kan best eenzaam zijn’

Deze zomer mocht studentenpastor Willem Jansen twee nieuwe collega's welkom heten: Dardan Bastiaan en Rick Rodenburg. Door deze versterking is er naast tijd voor individuele gesprekken ook meer ruimte voor gemeenschapsofbouw binnen de studentenwereld.

Al ruim tien jaar werkt Willem Jansen als studentenpastor, maar door de forse groei van Den Haag als studentenstad was het voor hem alleen nauwelijks meer te bolwerken. Sinds kort is het Haags Studentenpastoraat daarom uitgebreid met twee extra parttime studentenpastores. Het pastoraat is nu vier dagen per week – en niet slechts één dag – bemenst.

Angsten

Dardan Bastiaan (32) is interreligieus geestelijk verzorger in opleiding aan de VU. Hij vertelt dat hij geen gelovige achtergrond heeft, maar aan het begin van zijn eigen studententijd bij het studentenpastoraat terecht kwam omdat hij last had van angsten. Door deze hulp vond hij zijn weg en kreeg hij ook de behoefte om die rol voor anderen te vervullen. Hij werkt al zes jaar voor het Leids studentenpastoraat. Vanaf deze zomer combineert hij het studentenpastoraat in beide steden met zijn laatste studiejaar. Zijn collega Rick Rodenburg (24) is afgestudeerd hbo-theoloog. Hij is in de katholieke traditie opgevoed en was op zoek naar een functie waarin

hij zich, geïnspireerd door zijn geloof, kan inzetten voor de gemeenschap. De vacature kwam voor hem dan ook als geroepen. ‘Het studentenpastoraat staat open voor alle studenten die in Den Haag studeren, ongeacht nationaliteit of geloofsrichting’, vertelt Rodenburg. ‘Op dit moment maken we kennis met vertegenwoordigers van de verschillende Haagse onderwijsinstellingen. Normaal gesproken komen de studenten via doorverwijzing bij ons terecht: via mentoren, psychologen of andere studentenorganisaties. Maar soms worden we ook direct benaderd. Om de vertrouwelijkheid te beschermen, koppelen we onze gesprekken niet terug met de betreffende organisaties en onderwijsinstellingen.’ De studentenpastores fungeren als vertrouwenspersoon bij de meest uiteenlopende problemen waar studenten tegenaan kunnen lopen. Bastiaan: ‘We werken niet vanuit een diagnose, maar laten de behoeften van de individuele studenten leidend zijn.’ Rodenburg vult aan: ‘Of het nu gaat om vragen over zingeving of over vriendschappen, wij ondersteunen en begeleiden de studenten op basis

De studentenpastores, van links naar rechts: Dardan Bastiaan, Rick Rodenburg en Willem Jansen

van vertrouwen en vertrouwelijkheid. Soms is één gesprek al voldoende, soms is er behoefte aan een langer traject. Het is aan de student zelf om dat te bepalen.’

Gemeenschapsgevoel

Het studentenpastoraat speelt ook een belangrijke rol bij het bouwen van een gemeenschap, vertelt Bastiaan. ‘Naast de studentengesprekken organiseren we ook cursussen en workshops

over bijvoorbeeld rouwverwerking. Veel methoden heb ik in Leiden aangeleerd en ik hoop deze ervaring in Den Haag in te zetten. Daarnaast organiseren we ook gezamenlijke maaltijden en uitjes. Studeren kan best eenzaam zijn en we willen de studenten laten ervaren dat ze er niet alleen voor staan. Zo willen we het gemeenschapsgevoel bevorderen.’ Rodenburg en Bastiaan hebben er veel zin in om het studentenpastoraat

in Den Haag verder uit te bouwen. ‘Vanuit mijn ervaring in Leiden weet ik dat er veel bevlogen studenten zijn die iets willen betekenen voor de samenleving’, aldus Bastiaan. ‘Die lopen natuurlijk ook in Den Haag rond. Sommige studenten hebben een beetje hulp nodig om hun richting te vinden. Het geeft voldoening om die hulp te kunnen bieden.’

EDWIN FAGEL

FOTO: DIPLOMATMAGAZINE.U

FOTO: HAAGS STUDENTENPASTORAAT

Nieuwe koffiebar van het Straat Consulaat

Kom los van vooroordelen

In de koffiebar Straat Bakkie van het Straat Consulaat kunnen dakloze mensen terecht voor koffie en een praatje. Maar ook stadsgenoten die meer willen weten over dakloosheid en het werk van het Straat Consulaat.

De man die het pand van Straat Bakkie aan de Torenstraat binnenstapt, wordt vriendelijk verwelkomd. Hij pakt een magneetje van een bord aan de muur en geeft dat aan de vrijwilliger die koffie voor hem inschenkt. Een gratis ‘uitgesteld bakkie’ noemen ze dat hier, betaald door iemand anders als donatie. Iedereen die hier binnenloopt kan per dag één uitgesteld bakkie krijgen. ‘Niemand wordt hier be- of veroordeeld’, zegt vrijwilliger Saskia, die koffie schenkt. ‘Iedereen is welkom.’ Zij doet het werk graag en vindt het belangrijk dat iedereen hier wordt gehoord en gezien. ‘Er zit een groot stigma op dakloosheid, maar mensen realiseren zich niet hoe snel je een huis kunt kwijtraken’, zegt ze. ‘Hier zien we iedereen als mens en er wordt op niemand neergekeken.’

Laagdrempelig

Marius Swemmer is bedrijfsleider bij deze koffiebar van het Straat Consulaat. Deze organisatie zet zich in voor dakloze mensen door onder andere cliëntondersteuning en belangenbehartiging. Over de start van

Haags Bakkie vertelt Swemmer: ‘Er was behoefte aan een laagdrempelige entree voor alle verschillende groepen waarmee wij in contact staan. Een plek die niet alleen voor onze doelgroep is, maar ook voor mensen die geïnteresseerd zijn in wat wij doen. Iedereen is hier welkom om te komen kijken wat er speelt rond het thema van dakloosheid. Soms ervaren mensen overlast of hebben ze vooroordelen en wij denken dat als je met onze doelgroep in contact komt, veel van die gevoelens weg kunnen vallen. Het is mijn droom dat verschillende werelden hier samenkomen.’

Zachte landing

Veel dakloze mensen weten niet goed de weg naar de hulpverlening te vinden of hebben er geen vertrouwen meer in. Dit is een plek waar wordt geprobeerd dat vertrouwen terug te krijgen. Je hoeft niet direct met iemand in gesprek te gaan, je mag ook gewoon even zitten en om het in een koffiebar sfeer te houden, is dat maximaal 45 minuten. ‘s Middags is er altijd een cliëntbegeleider met wie gesproken kan worden. De vrijwilligers kijken

FOTO: STRAAT PASTORAAT DEN HAAG

‘Iedereen is welkom om te komen kijken wat er speelt rond het thema van dakloosheid.’

ook goed naar de mensen en schatten in waar ze wellicht mee kunnen helpen. ‘Het is hier een zachte landing’, zegt Swemmer tevreden. Er komen tussen de zestig en honderd bezoekers per dag en het team van twintig vrijwilligers is onmisbaar. Dit zijn allemaal mensen die ervaring hebben met dakloosheid of

herstellend zijn van een verslaving. Het Straat Consulaat stelt dit als voorwaarde. Ze krijgen een kans hun leven weer op te bouwen en worden op dit traject begeleid. Er zijn in Den Haag ruim zeventienduizend dakloze mensen. ‘Een groot deel van die groep is nu onzichtbaar, doordat ze bijvoorbeeld bij familie

op de bank slapen. Wij proberen ons los te maken van het beeld van de man op een bankje met een blik bier’, zegt Swemmer. ‘Ik werk hier sinds januari en ben er heel trots op hoe het loopt. Het is echt een plek waar mensen terecht kunnen.’

JOLLY VAN DER VELDEN

Nieuwe voorzitter Diaconie Martijn Balster:

‘Bijspringen waar de overheid dat niet doet’

FOTO: MARIJKE STROUCKEN

Martijn Balster is in mei benoemd tot voorzitter van de Protestantse Diaconie Den Haag. De oud-wethouder wil de samenwerking zoeken met andere organisaties die ‘naast mensen staan die anders niet gezien worden’.

Het is een gesprek tussen verhuisdozen: Martijn Balster (45) vertrekt binnenkort met zijn vrouw en drie kinderen naar Apeldoorn. Het is voor hem een bekende omgeving, hij gaat er dichterbij familie wonen. Balster ziet er geen belemmering in voor zijn functioneren als voorzitter van de Haagse Protestantse Diaconie: ‘Ik kan mijn Haagse verleden goed gebruiken en veel kan digitaal.’

Uniek

De oud-politicus voelde zich vereerd toen hij werd benaderd voor het voorzitterschap. Hij is onder de indruk van de rijke historie van vijf eeuwen Diaconie. ‘Een organisatie die al zo

lang met de stad verbonden is, het DNA van de samenleving kent. De hulp is laagdrempelig en laat mensen in hun waarde.’ Hij voelt dat het werk van de Haagse Diaconie dicht bij hem staat. ‘Als wethouder zag ik de voedselbank in de Shalomkerk, de kindwinkel in Moerwijk, de hulp voor ongedocumenteerden in het Wereldhuis. Die hulp is uniek voor Nederland.’ Nadat hij in maart 2025 stopte als wethouder, werkte hij als zelfstandig adviseur. Momenteel is hij een van de drie zogeheten kwartiermakers voor de versnelling van huisvesting voor onder andere statushouders. Dit gebeurt in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, samen

FOTO: KASTOBB VIA ISTOCK

Balster: ‘De hulp van de Haagse Diaconie is uniek voor Nederland.’

met de koepel van woningcorporaties Aedes en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Politieke discussie

De verleiding is groot om met Balster een politieke discussie te voeren over het nieuwe collegeakkoord in Den Haag, maar dit is niet de plaats daarvoor. Of misschien toch een beetje, want wat betekenen die plannen

voor de Diaconie? Balster: ‘Er wordt veel gesneden in welzijnswerk en sociale woningbouw, mensen die net boven de armoedegrens leven krijgen geen Ooievaarspas meer. Dat zal verschillen vergroten en maakt meer mensen kwetsbaar.’ Als voorzitter van de Diaconie ziet hij het als zijn taak om op te komen voor mensen die het lastig hebben. ‘Daarbij hoort ook om steeds goed

te kijken waaraan we het geld besteden, waar we kunnen samenwerken en mogelijk ook andere financieringsbronnen kunnen aanboren.’ Hij wil het werk van de Diaconie de komende jaren ‘op kracht houden’, ondanks een krimpende kerkelijke organisatie. Want dat het aantal kerkgangers afneemt, dat is nu eenmaal een gegeven. Zijn ervaring van twintig jaar in de publieke dienst komt goed van pas om het netwerk van de Diaconie te versterken. ‘We kunnen ons verbinden met andere initiatieven. Wat heeft de stad nodig? Bijspringen waar de overheid dat niet doet en de voelspriet in de wijk steken.’ En dan is er nog een reden waarom Balster het voorzitterschap aanneemt. ‘Ik ben katholiek opgevoed, het is een waarde waarmee je bent grootgebracht. Mijn vrouw is protestant, we zijn oecumenisch getrouwd en kerken PKN.’

HANS HEMMES

FOTO: STILL UIT VIDEO ALPHENS KOZAKKENKOOR

Kozakkenliederen

Het Alphens Kozakkenkoor brengt meerstemmige a capellamuziek en authentieke melancholische composities en romantische Kozakkenliederen ten gehore. Het koor staat onder leiding van dirigent Arkadi Gankin. De prachtige muziek die hij uit zijn *bajan*, een Russische accordeon, weet te toveren inspireert koor en publiek.

Zo. 20. 14.30-16.30 U. HH JACOBUS EN AUGUSTINUSKERK, JUFFROUW IDASTRAAT 7. ENTREE € 17,50 VIA ALPHENSKOZAKKENKOOR.NL EN € 20 AAN DE DEUR.

Het jodendom is geen geloof. Maar wat dan wel?

Wie geïnteresseerd is in het antwoord op bovenstaande vraag doet er goed aan om deel te nemen aan het leerhuis onder leiding van Marianne van Praag, tot voor kort rabbijn van de Liberale Synagoge. Zij biedt vanuit haar liberale gezichtspunt een boeiende kijk op de teksten en verhalen in het Eerste Testament. Vaak leidt die tot geanimeerde discussies binnen de groep deelnemers van diverse achtergronden. De bijeenkomsten vinden eens per maand op maandag plaats.

VANAF MA. 7. 14-15.15 U. LIBERALE SYNAGOG, PRINSESSEGRACHT 26. DEELNAME € 30 (ONDER VOORBEHOUD). INFO: MARIA KRONENBERG, MARIAKRONENBERG@ICLOUD.COM, 06-16161138

Lichtervaring in donkere Mariakapel

Het kon niet, en toch was het er

Een stralend licht zag kunstenaar Lotte van Lieshout toen ze vlak voor een kerstconcert nog even de rust opzocht en een kaarsje brandde in de kapel van de Antonius Abtkerk. Onverklaarbaar. Het was er ineens. Vanaf dat moment schildert ze kaarslicht. Serie na serie. Steeds vrijer, steeds weelderiger. Liefst tot ze een kapel kan vullen met dit troostende licht.

FOTO: LOTTE VAN LIESHOUT

In het werk van Lotte van Lieshout gaat het vooral om het licht zelf en over hoe dat kan worden doorgegeven.

Een kaarsje branden, dat doet Lotte van Lieshout wel vaker. Eigenlijk altijd wel wanneer ze in een kerk komt waar dit kan. Maar deze keer gebeurde er iets bijzonders. Haar man moest die avond zingen in een koor en zij liep nog even naar een kleine – aan Maria gewijde – kapel bij de ingang van de kerk. En daar omgaf haar zomaar een overvloed aan licht. Als ze het vertelt, straalt ze zelf ook weer. En tegelijk klinkt er iets van ongeloof door. ‘Want het licht kwam niet van de kaarsen en er was daar ook geen groot raam waar het licht van de zon zomaar door kon breken.’ Het kon dus niet. En toch was het er.

‘Naar Maria toe’

De kerk waar dit gebeurde ligt amper 250 meter van mijn huis. En de Mariakapel ken ik maar al te goed. Mijn oudste dochter wilde er – toen ze net met een loopfiets uit de voeten kon – altijd even pauze houden. ‘Naar Maria toe’, zei ze dan. Ze parkeerde haar fiets in het donkere kapelletje tegen de betaaltzuil die daar nogal aanwezig vraagt om donaties bij het ontsteken

‘Het licht breekt juist door op de donkerste plek’

van kaarsen. Het statiegeld op blikjes was nog niet ingevoerd en zodoende stonden onder het enige bankje van de kapel vaak wat lege bierblikjes een alcoholvlucht te verspreiden. De bloemen in de kapel leken altijd uitgebloeid. Ik kan dus bevestigen dat dit in allerlei opzichten een nogal duistere kapel is waar niet zomaar licht doorbreekt. Dit in tegenstelling tot de Antonius Abtkerk zelf, waar werkelijk adembenemend glas- en mozaïekwerk te vinden is. Als het licht ergens stralend werkt, dan is het daar wel.

Dat weet Lotte van Lieshout zelf maar al te goed. Als kunstdocent leidt ze al jarenlang schoolklassen rond in deze kerk. Wonderlijk toch dat het licht dan niet doorbreekt waar

je het verwacht, maar op zo’n donkere plek. Verklaren wat haar daar overkwam, kan ze niet. Het hoeft ook niet zo nodig. Maar wel is er een sterke drang om iets van dit licht door te geven in haar werk.

Marmeren

Vanaf het begin van dit jaar schildert ze daarom allerlei varianten van kaarsen op gemarmerd papier. Dat marmeren is de eerste fase van ieder werk. Aan een bak met water voegt ze verf toe waarop papier gelegd wordt. Ieder papier krijgt zo een uniek patroon. Dan volgen de kaarsen, vaak met contouren van kandelaren of houders. Opvallend is dat de kaarsen bijna uitsluitend blauw zijn. Daarmee verwijzen ze naar de kapel waar de kunstenaar haar lichtervaring had. Ze zijn Mariablauw. Soms buigen de kaarsen naar elkaar toe als zijn ze met elkaar in gesprek. Soms zijn er contouren zichtbaar van een kerkraam. Maar veel achtergrond wil ze niet schilderen. Het gaat vooral om het licht zelf en over hoe dat kan worden doorgegeven.

Want dat is wat deze kunstenaar het liefste wil: dat mensen in haar werk iets troostends ervaren en zich gezien weten. Misschien zoals degene die een kaarsje ontsteekt in een kerk ook troost zoekt voor de ander en diegene voor ogen heeft. Met name de ander die in een donkere situatie zit.

Terwijl ik Lotte van Lieshout in haar atelier dit verhaal hoor vertellen en het ene na het andere werk zie, klinkt in mijn hoofd het lied van Huub Oosterhuis, *Licht dat ons aanstoot in de morgen*.

GERCO LOCK

LOTTE VAN LIESHOUT TOONT REGELMATIG NIEUWE WERKEN UIT HAAR SERIE STRALEND LICHT OP INSTAGRAM (@LOTTE_VANLIESHOUT). MEER INFORMATIE OVER HAAR WERK IS TE VINDEN OP LOTTEVANLIESHOUT.NL

Boekbespreking

Intieme mailwisseling over mystieke ervaringen

Nadat predikant en kunstenaar Marije Hage een mystieke ervaring had, deelde ze dit enigszins aarzelend in haar nieuwsbrief. Theoloog Theo Hettema reageerde hierop en daaruit ontstond een mailwisseling over geloofservaringen die vaak niet te (be)grijpen zijn en bovendien heel persoonlijk van aard, maar die wel het geloofsleven op een belangrijke manier vormen. Deze uitwisseling van gedachten en gevoelens is gebundeld in het boek *Ik roep Je naam: Brieven over mystieke ervaringen*. Het resultaat is een intieme weergave van de zoektocht naar geloof en houvast voor de twee theologen die elkaar vinden in thema’s als vreugde, overgave en goddelijk toeval.

Feest van herkenning

Hoe de mystieke ervaring van Hage er precies uitzag, wordt in het boek niet verteld. Het is volgens Hage ook niet het belangrijkste. Dat de uitwerking ervan heel wezenlijk is en ook vraagt om een zekere geloofdiscipline in de vorm van regelmatig gebed, dat is waar de gedachtewisseling over gaat. Ze noemt de mystieke ervaringen die zowel zij als haar vakgenoot en oud-docent Hettema hebben gehad ‘blijvende, dragende markeringen in onze levens’. De mails ademen een feest van herkenning aan beide kanten. Er wordt respectvol doorgevraagd, er worden ervaringen en gevoelens gedeeld, en mooie citaten van gedichten, liederen en overdenkingen uitgewisseld. Hier zijn twee theologen aan het woord die elkaar vinden in een kwetsbaar en intiem onderwerp. Mystieke ervaringen zijn niet meetbaar, niet wetenschappelijk grijpbaar, maar ze vormen wel een basis voor het geloofsleven van de twee en daarmee ook van hun professie.

Hettema is geen onbekende in Den Haag. Hij was voorzitter van de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Kerk toen er in 2018 een beroep werd gedaan op de kerken om het gezin Tamrazyan op te vangen. Dat vroeg om een zorgvuldige afweging van de toenmalige kerkleiders. Het was aan Hettema om het moderamen hiervoor bijeen te roepen. In de hectiek van dat moment schoot de stille tijd die hij dagelijks probeert in te bouwen erbij in. Maar vlak voor de belangrijke vergadering was er nog tijd over en pakte Hettema de app van Taizé erbij, waar hij de volgende dagtekst las: ‘Houd de gastvrijheid in ere, want zo hebben sommigen zonder het te weten engelen ontvangen.’ Hettema noemt zulke momenten Coïncidentie met een grote C. Het zijn de momenten waarop hij vreugde ervaart, omdat dingen zo bijzonder samenvallen en daardoor medebepalend kunnen zijn.

De vreugde en vrede die volgen op spirituele ervaringen delen de twee. Ze leiden tot een leven vol overgave bij wat zich aandient, ook lijden. In Christus vallen, dat is wat Hage ervaren heeft: ‘Ik leg het bij Christus, bij God, beetje bij beetje. Ik stamel en stotter en stumper wat af. Dat is wat het is. En dat is oké.’

FROUCKJE VAN DER WAL

MARIJE HAGE & THEO HETTEMA, *IK ROEP JE NAAM: BRIEVEN OVER MYSTIEKE ERVARINGEN*. VOLZIN, 2026. 128 PAGINA’S; € 17,50.

HOUTSNEDE: MARIJE HAGE, OPSTANDING

Rooms-Katholieke kerken

Parochie Maria Sterre der Zee. Info: rkdenhaag.nl
Centrum. Jacobus de Meerderekerk, Parkstr. 65a. Nederlands: zo. 9 u., 11 u.
Schilderswijk. Marthakerk, Hoefkade 623. Zo. 9.15 u., 13 u. Engels/Afrikaans
Haagse Hout. Paschaliskerk, Wassenaarseweg 53. Zo. 9.30 u.
Marlot. Onbevlekt Hart van Maria, Bloklandenplein 15. Za. 17 u. Zo. 13 u. Portugees 17 u.
Zeeheldenbuurt. Ignatiuskerk, Elandstr. 194. Zo. 11 u.
Regentessekwartier. Agneskerk, Beeklaan 188. Za. 20 u., zo. 9.30 u. 11.30 u.
Scheveningen. Antonius Abtkerk, Scheveningseweg 233. Za. 18 u. (Engels), zo. 11 u.
Parochie De Vier Evangelisten Info: rkparochiedevierevangelisten.nl
Valkenbos. Titus Brandsmakerk, Kamperfoeliestr. 279. Vrij. 10 u. Zo. 11 u.
Loosduinen. Kerk Maria van Eik & Duinen, Loosduinse Hoofdstr. 4. Di. 10 u. Zo.11 u.
Waldeck/Kijkduin. Pastoor van Arskerk, Aaltje Noorderwierstr. 4. Do. 10 u. Za. 17 u. Zo. 9.30 u.
Leyenburg. Emmauskerk, Leyweg 930. Za. 13 u. Zo. 9.30 u. Wo 10 u.

Kerken met vaste voorgangers

Anglican Church Ary van der Spuyweg 1. Zo. 11 u. Holy Communion, 17 u. Contemporary Worship. 4de zo. 17 u. Choral Evensong.
American Protestant Church Esther de Boer-van Rijcklaan 20. 10 u.
Oud-Katholieke Kerk Juffrouw Idastr 7. Zo. 10 u. eucharistieviering, 13/9 16 u. vespers
Leger des Heils Ambachtsgaarde 198. Zo. 10.30 u. met muziekkorps.
Quakers Stadhouderslaan 8. Zo 10.30 u. stille samenkomst.
Zevendedagsadventisten Robijnhorst 197. Za. 10 u. bijbelstudie, 11 u. dienst.
Taizé Buurt- en kerkhuis Bethel, Thomas Schwenckestraat 30. Ma. 19.30 u.

Soms wijzigen de tijden van de diensten. Check tevoren de website van de kerk van uw keuze.

Kerken van de Protestantse Kerk Nederland (PKN)

Kerkgebouwen	Tijd	6 september	13 september	20 september	27 september
Lukaskerk Om en Bij 2	10.15	ds Ranfar Kouwijzer HA	ds Jannet van der Spek, Bert Kuipers	naar Paleiskerk	naar Lutherse kerk
Duinzichtkerk V. Hogenhoucklaan 89	10.00	ds Hanna Rijken	ds Ad van Nieuwpoort	ds Ad van Nieuwpoort	ds Ad van Nieuwpoort
Christus Triumfatorkerk Juliana v. Stolberglaan 154	10.00	ds Marjolein den Dulk	ds Jaap van den Akker	ds Jaap van den Akker	ds Jaap van den Akker HA
Pax Christikerk Vlamburg 2	11.00	ds Jasper Klapwijk HA	ds Hans van 't Hoff	ds Jasper Klapwijk	ds Peter Bakker
Marcuskerk Jan Luykenlaan 90	10.00	ds Peter Schormans	ds Nicolle Pronk	ds Jantine Veenhof	ds Jantine Veenhof
De Oase Van Meursstraat 1	10.00	Joost Snoek	kringviering	ds Sara Dondorp HA	Rik Zwalua
Bergkerk Daal & Bergselaan 50 A	10.00	ds Birke Rapp	dr Paul Sanders	dr Duncan Wielzen, ds Birke Rapp, oecumenisch	dr Herbert Wevers
Maranathakerk 2e Sweelinckstr. 156	10.30	ds Ad Alblas	ds Mark van der Laan	ds Adrie Sterrenburg	ds Renske Oldenboom
Noorderkerk Schuijstr. 9-11	10.00	ds Nel van Dorp	ds Durkje Sikkema	Houtrustkerk	ds Hanneke Allewijn
Vieringen Lux	11.30	ds Ruth Six	Rik Zwalua	ds Jaap van den Akker	Rik Zwalua
Bosbeskapel Bosbesstr. 5	10.00	ds Jacques Steenkamp	ds Sara Dondorp	ds Nico den Dulk	ds Sara Dondorp S&T
Abdijkerk Willem III-str. 40	10.00	Ds Rob van Essen	ds Wietske Verkuyt	ds Jacques Steenkamp	ds Jacques Steenkamp S&T
Shalomkerk Vrederustlaan 96	10.00	ds Marjan Zebregs	M. Anema	S. den Hollander	ds Meindert Burema HA
Bethelkerk Scheveningen J. Kokstr.173	10.00	ds Jan Maasland	ds Wim Scheltens	Annemieke Hartman	ds Kees Mos
Oude Kerk Keizerstr. 8	10.30	ds Barend Weegink HA	ds G. van Reeuwijk	ds F. Wijnhorst	ds Barend Weegink
Nieuwe Badkapel Nieuwe Parklaan 90	10.00	ds Charlotte van der Leest S&T	ds Arien Treuren	ds Charlotte van der Leest	ds Charlotte van der Leest, cantatedienst
Pr. Julianakerk Tesselsestr. 6	10.00	ds Bernhard van Vreeswijk HA	F. Willemse	ds Bernhard van Vreeswijk	ds H. de Graaff
De Toevlucht Laan v. Hoornwijk 140	10.00	ds les de Jong S&T	ds Jacob Korf	ds Marjan Zebregs	Bartholomeuskerk oecumenische viering
Bethlehemkerk Laan v. Meerdervoort 627	10.00 16.30	ds Thejon Bos ds Bert Karel Foppen	ds Bert Karel Foppen 15.30 ds Thejon Bos startzondag	ds Bert Karel Foppen ds Bernhard van Vreeswijk	ds Bert Karel Foppen HA ds Thejon Bos
Houtrustkerk Beeklaan 535	10.30	ds Karl van Klaveren	ds Marjan Driessen	ds Karl van Klaveren	*
Kloosterkerk Lange Voorhout 2	10.00	ds Tom de Haan	ds Fulco Timmers S&T	ds Rienk Lanooy	10.30 ds Rienk Lanooy, cantate
Ev. Lutherse Gem. Lutherse Burgwal 9	10.15	ds Arjan Berendsen	ds Jannet van der Spek HA	ds Elsa Aarsen-Schiering	ds Jannet van der Spek
Église Wallonne Noordeinde 25	10.30	pasteur Liesbeth van Hilten-Matthijssen	Virginie Lacomme	Francois Roux pasteur Dieuwertje Zantingh	pasteur Dieuwertje Zantingh
Oude Kerk Herenstraat 77 Voorburg	10.00	ds Leneke Marchand HA	ds Giel Schormans	ds Leneke Marchand	ds A.Verbaan-van den Heuvel
Koningkerk Br. Ingenhoeslaan 4 Voorburg	10.00	ds Robert Stigter, met doventolk	ds Robert Stigter, ds Arlette Brabander	Verrezen Christuskerk ds Robert Stigter, oecumenisch	ds Robert Stigter

advertenties

Firma A. H. Kerkhof & Zon

Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:

- levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra naar uw keuze met ons advies, bijvoorbeeld:

- Ad Patres Frederik Hendriklaan 7 's-Gravenhage (Statenkwartier)
- diverse andere uitvaartcentra in 's-Gravenhage en omstreken
- bij begraafplaats of crematorium

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
2517 ET 's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl

070 345 16 76
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

ENGELLEN & SPOOR

UITVAARTVERZORGING

VERZORGD, CORRECT, STIJLVOL

Engelen & Spoor Uitvaartverzorging richt zich op het verzorgen van uitvaarten in Den Haag en omstreken. Wij hebben jarenlange ervaring in traditionele, religieuze en eigentijdse uitvaarten en staan garant voor een verzorgde, correcte en stijlvolle uitvoering van de uitvaart.

U KUNT ONS 24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK BEREIKEN: (070) 350 70 00
INFO@ENGELLENENSPOOR.NL - WWW.ENGELENENSPOOR.NL

HET CLINGENDAELHUYNS - BENOORDENHOUTSEWEG 279 - 2596 BJ DEN HAAG

want met afscheid begint herinnering

Voor een waardevol afscheid met zorg en respect afgestemd op ieders persoonlijke wensen.

Veenweg 14, Nootdorp
Damlaan 64, Leidschendam
Ina Boudier-Bakkerstraat 5, Delft
De Sillestraat 182, Den Haag

Van Der Helm & Schols

uitvaartzorg

070-3202040 - www.vdhuz.nl - 015-3101643

Overige kerken

Kerkgebouwen	Tijd	6 september	13 september	20 september	27 september
Deutsche Ev. Gem. Bleijenburg 5	10.30	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling
Doopsgezinde Gem. Paleisstr. 8	10.30	ds Marijn Vermet in boerderij, Stompwijkseweg 48, Leidschendam	ds Ineke Reinhold	ds Marijn Vermet	ds Nick Everts met koor Groningen
Ev. Broedergem. Hernhutters Chasséstr. 1	10.00	ds Folkert de Jong	ds Folkert de Jong	ds Folkert de Jong oecumenische dienst	11u ds Folkert de Jong, zangdienst
Haagse Dominicus Th. Swenckestr. 30	10.30	Marianne Pompert, Gerard Jansen	X	Geeske Hovingh, Henk Baars, 'Niemand is illegaal'	X
Indon. Ned. Chr. Kerk, Marcuskerk Jan Luijkenlaan 92	13.30	ds Nico Splunter	ds Chris de Jonge	ds Stanley Tjahjadi	ds Jantine Veenhof
Kruispuntgemeenschap Bloklandenplein 15	10.30	X	ds Casper van Dongen, eucharistie	X	ds Fokke Fennema, eucharistie
Remonstrantse kerk Laan v. Meerdervoort 955	10.30	ds Claartje Sloomans	ds Antje van der Hoek, Reinhold Philipp	ds Martin Junte	ds Reinhold Philipp, vredesweek
Ichthuskerk Duinkerkrstr. 9	9.30	ds Jasper Klapwijk	11u camping De Drie Morgen, ds Hans van 't Hoff	ds Jasper Klapwijk	ds Joop van 't Hof
Franciscuskerk N. Broeckhuijsenstr. 25	10.30	ds Mineke Kroes	pastor Nanda de Hoop	pastor Nabor Langstraat	pastor Robert Nangu

AGENDA SEPTEMBER 2026

Voor een overzicht van alle activiteiten: zie kerkindenhaag.nl. Voor adressen van kerken zie pagina 6.

Bazaar

In de Maranathakerk wordt een grote en gezellige bazaar met brocante en curiosas gehouden.

Vrij. 4. 15-19 u. Za. 5. 11-14.30 u. ■ Maranathakerk

Plantaardig koken

Workshop Plantaardig koken onder leiding van natuurvoedingskok Anja Hermanus-Schröder. Kosten naar draagkracht (richtprijs € 20). Aanmelden: info@geloveningroen.nl

Za. 5. 10.30-14 u. ■ Evangelische Broedergemeente

Messiaen en zijn leerlingen

Concert-organist van de Elandstraatkerk Bert den Hertog speelt de vroege en latere orgelwerken van Olivier Messiaen en werken van zijn leerlingen. Toegang: vrijwillige bijdrage

Za. 19. 15 u. ■ Elandstraatkerk

Een nieuw begin

Kerken met Stip organiseert het symposium ‘Nieuw leven, een nieuw begin na detentie; wat geloofsbeleving en geloofsgemeenschappen daaraan kunnen bijdragen’. Aanmelden via bestuur@kerkenmetstip.nl

Do. 24. 10.30-15.30 u. ■ Bergkerk

Bijbel in één jaar – de tweede helft

In februari 2026 begonnen ds. Birke Rapp en ds. Mark van der Laan met het lezen van de Bijbel in een jaar. In september begint de groep met de profeten: een mooie gelegenheid in te stromen. Aanmelden via bijbelineenjaar@gmail.com

Vanaf do. 24. 20 u. ■ Bergkerk

Groepstentoonstelling

De Houtrustkerk presenteert de groepstentoonstelling *Continuous Diversity*, met werk van verschillende kunstenaars. Het thema is landschap en architectuur. Vrijwillige bijdrage.

Za. 26 (opening) 15 u. ■ Houtrustkerk

Repair Café in Bethel

Voor kleine reparaties aan o.a. textiel en oudere audioapparatuur, kunnen bezoekers terecht bij het repair-café in Bethel. Opgave niet nodig. Vrijwillige bijdrage.

Za. 26. 10.30-12.30 u. ■ Buurt-en-kerkhuis Bethel

Bach en Vivaldi

Violisten Romée Verbeeck Ghoos en Mei-Lin Bos spelen het beroemde Concerto voor twee violen in D van J.S. Bach en een concerto voor viool en orgel van Vivaldi. Organist is Andries Bogerd. Toegang vrij, collecte.

Zo 27. 17-18 u. ■ Maranathakerk

Van Kadmos tot Antigone

Diapresentatie over lot en noodlot in Thebe van het vervloekte koningshuis, waarin Oedipus en zijn dochter Antigone de hoofdrollen spelen. Opgave: André Stek, 06-51732716, compostel1@live.nl

Di. 29 / wo. 30 / do. 1 okt. 14 u. Bosbeskapel

Laurentiusweek

Laurentius stierf in Rome de marteldood omdat hij weigerde de schatten van de kerk af te staan aan de machthebbers. Ter ere van hem viert parochie De Vier Evangelisten de Laurentiusweek. Het programma is te vinden op rkparochiedevierevangelisten.nl

Zo. 30 aug. t/m 6 sept ■ Parochie De Vier Evangelisten

Scratch Choir: Messiah

Op het programma staan deel 1 en 2 van de Messiah van G.F. Händel. Aanmelden voor 25 september via musicdirector@apch.nl; deelname gratis, vrijwillige bijdrage € 10. Info: apch.nl

Za. 10 okt. Repetitie vanaf 9.30 u., concert 16 u. ■ American Protestant Church

Op avontuur met Daniël

In de Kliederkerk kun je op speelse manier kennismaken en omgaan met Bijbelverhalen. Deze keer is het thema: Op avontuur met Daniël en zijn vier vrienden.

Zo. 4 okt. 10-12 u. ■ Bergkerk

FILMS

Solitude

De IJslandse boer Gunnar moet zijn geliefde platteland verlaten. In de grote stad voelt hij zich eenzaam en verloren. Toegang gratis, vrijwillige bijdrage.

Wo. 16. 14 u. ■ Abdijkerk

I Swear

Britse speelfilm gebaseerd op het waargebeurde verhaal van de Schot John Davidson, die als tiener plotse-ling het syndroom van Gilles de la Tourette ontwikkelt. Entree: € 9 voor lunch en film.

Zo. 20. 12.15 u. (lunch), 13 u. film. ■ Houtrustkerk

Voor de meisjes

Twee stellen delen al jaren een vakantiehuis in de Oostenrijkse Alpen. Beide dochters raken betrokken bij een ongeluk. Dat heeft effect op de vriendschap. Opgave: Jenneke Reitsma, jenneke.reitsma@kpnmail.nl; 070-3258563. Vrijwillige bijdrage.

Ma. 21. 19.30 u. ■ Bosbeskapel

CURSUSSEN

Cursus: Ontdek het christelijk geloof

Voor mensen die rondlopen met vragen over wat het leven betekent, hoop en richting geeft. De cursus richt zich op mensen die weinig of geen ervaring hebben met kerk of geloof, maar die wel openstaan voor een kennismaking. Info en opgave: Thejon Bos, 06-20128174, thejon.bos@bethlehemkerk-denhaag.nl

Vanaf wo. 16. 18.30-21.30 u. ■ Inloopcafé Dichtbij, Azaleastraat 2

ILLUSTRATIE: BRICKBARD VIA PIXABAY

Bijbelcursus: vier kleurrijke personen

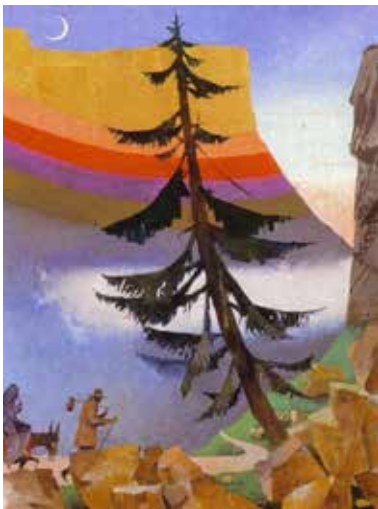
De cursus spitst zich toe op de vier evangeliën en de kernboodschap van Jezus, en helpt de deelnemers om een rode draad in de Bijbel te ontdekken. Er is geen voorkennis vereist. De cursus bestaat uit vijf avonden, cursusleider is ds. Jaap van den Akker. Deelname € 25. Opgeven voor 10 sept. bij ds. Jaap van den Akker, predikant@ctkerk.nl

Vanaf wo. 16. 20-21.45 u. ■ Christus Triumfatorkerk

Ontdek het christelijk geloof

In zeven avonden maken deelnemers kennis met het christelijk geloof. De avonden worden geleid door Rik Zwalua. Vrijwillige bijdrage. Aanmelden via luxdenlaag.nl

Vanaf di. 22. 20-21.30 u. ■ Noorderkerk

ILLUSTRATIE: SCHILDERIJ VAN ARCBAS

De Weg volgen

Deelnemers worden uitgedaagd om zich verder te verdiepen in wat het betekent om Jezus te volgen en hoe dat te doen in goede ritmes en praktijken. Zij worden aangezet tot concrete voornemens en acties om hun geloof te laten groeien in kennis én daden. Deelname gratis. Aanmelden uiterlijk 7 sept. via luxdenhaag.nl. Info: rik@luxdenhaag.nl

Vanaf ma. 21. 19-21.30 u. ■ Locatie volgt na aanmelding

Ontdek de Bijbel

Deelnemers gaan aan de slag met Bijbelteksten door close reading en het bespreken van achtergronden en interpretaties. Voorkennis is niet nodig. Deelname gratis, vrijwillige bijdrage. Info: Rik Zwalua, rik@luxdenhaag.nl of 06-29205073

Vanaf di. 8. 20-21.30 u. ■ Noorderkerk

PERSONALIUM

Afscheid ds. Gerco Lock

Op zondag 30 augustus neemt de Bethelkerk in Scheveningen afscheid van haar wijkpredikant ds. Gerco Lock en zijn gezin. Ds. Lock heeft een beroep aangenomen naar de wijkgemeente Gasthuiskerk in Zierikzee, waar hij op 20 september bevestigd zal worden.

Midden in de coronatijd verhuisde Lock van Uitwijk naar Scheveningen. Om contact te maken met de gemeente nam hij in een van zijn eerste weken een filmpje op, zich toen nog niet bewust van het feit dat dit het begin was van vele digitale kindermomenten waarin in een notendop de boodschap van die zondag vertolkt wordt.

In de Bethelkerk heeft Lock veel van zijn creatieve en inspirerende talenten ingezet, waarbij een link met kunst nooit ver weg was. Op pastoraal vlak hebben veel gemeenteleden ervaren hoe hij bij blijde gebeurtenissen of juist als er zorg en verdriet was, klaarstond als herder en hoeder.

MAARTEN PRONK,
SCRIBA BETHELKERK

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDENHAAG.NL WEBSITE

SEPTEMBER 2026, jaargang 29, nr. 288
Deadline oktober: 4 september
Uitgave van de Protestantse Kerk Den Haag, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage Oost.

Contact: redactie@kerkindenhaag.nl.
Tel. 06 24 69 66 64 (Anne-Helene Borgts)
hoofdredactie@kerkindenhaag.nl
Tel. 06 4626 69 64 (Greet Kappers)
Parkstraat 32, 2514 JK Den Haag

Redactie: Greet Kappers (hoofdredacteur), Irna van der Wekke (tekstredactie), Anne-Helene Borgts (eindredacteur), Henk Baars, Ronald van Bochove, Henriëtte Boerma, Roelie Dröge, Rob van Essen, Hans Hemmes, Rienk Lanooy, Tom Mikkers, Frouckje van der Wal.

Vormgeving: Frank van Leeuwen
Webredacteur: Ronald van Bochove

Druk: Opmeer Drukkerij bv
Website: ISI Media, isimedia.nl

Advertenties:
kerkindenhaag.nl/adverteren
info@kerkindenhaag.nl
06 24 69 66 64 (Anne-Helene Borgts)

Los postabonnement:
€ 30,- per kalenderjaar (10 nummers).
Opgave: info@kerkindenhaag.nl
Giften: IBAN NL35 INGB 0007 7749 10

Disclaimer:
Kerk in Den Haag heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Indien iemand desondanks meent rechten te kunnen doen gelden, dan kan hij of zij contact opnemen met de eindredacteur.

Copyright:
Overname van foto's en artikelen alleen na schriftelijke toestemming van de redactie: redactie@kerkindenhaag.nl

IN – DRUK

VERBIJSTEREND

Vakantie voorbij: een oase van zorgeloosheid achter ons gelaten. We waren een week in Zuid-Italië. Dertig jaar zat ik in het bestuur van een comité dat in Portici een kinderdorp steunde en zo zag ik veel van de omgeving. De Vesuvius, Sorrento, Capri en de prachtige Amalfikust. Nu weer een week genoten van de landschappen, de onwaarschijnlijk blauwe zee en heerlijke cappuccino's. Geen nieuws bekeken, want we waren te moe als we in ons appartement terugkwamen. We kregen ook nog een rondleiding over het terrein van het in 2004 gesloten kinderdorp. Waar eens kinderen uit de achterbuurten van Napels voetbalden, is nu een openluchtzwembad. Waar vrijwilligers, ook uit Nederland, verwaarloosde kinderen een thuis gaven, ademt nu alles de luxe van een vijfsterrenverblijf. Het contrast kon niet groter zijn.

Terug in Delft, bosbranden in Spanje en bij Parijs. Gewelddadige protesten tegen de huisvesting van vluchtelingen in Loosdrecht en Engelen, hulpverleners in Ter Apel die de hekken gesloten moeten houden: vol is vol. Een minister die manhaftig roept dat de Spreidingswet niet gesaboteerd mag worden. Een oudere heer die mij na een kerkdienst woedend aanspreekt: 'Jullie dominees slaan bemoedigende taal uit, maar in Gaza worden nog steeds mensen vermoord. De kerk moet daar niet over zwijgen!' Ik begrijp hem maar al te goed. Die morgen had ik de partner van een predikant geciteerd, die het was opgevallen hoe gelaten kerkgangers alle grote woorden over 'koninkrijk God' en 'verlossing' over zich heen laten gaan. En ik had mij afgevraagd of wij wel het zaad zijn dat in goede aarde valt: wat is eigenlijk vrucht dragen?

FOTO: YILVERS VIA PIXABAY

De echtgenote van de boze kerkgang-er zei: 'Mijn man ligt er wakker van. En ik zeg dan: we hebben onze kleinkinderen en we zetten ons in voor de kerk.' Ze heeft gelijk, maar wie er-vaart die machteloosheid niet, oog in oog met het grote sterven? Bij Lampedusa, in die onwaarschijn-lijk blauwe zee, is een boot met vluchtelingen gekapseisd, waarbij

zeker 26 mensen zijn verdronken. Bij Mauritanië is een boot aangetroffen met 143 doden aan boord en 38 overlevenden. Twee overlevende kinderen waren er getuige van dat al hun fami-lieleden stierven. Het zijn verbijste-rende berichten. Inmiddels heeft de oorlog met Iran de VS al zo'n 33 mil-jard dollar gekost, afgezien van de we-reldwijde economische schade die de

blokkade van de Straat van Hormuz aanricht. In mijn somberste momen-ten verlang ik terug naar het evange-lie van de Bijbelclub. Het was in de da-gen van de Koude Oorlog, toen mijn moeder mij toevertrouwde dat ze bang was dat de Russen kwamen. Op de club was mij verteld dat Jezus spoed-ig zou komen en wij aan alle onheil zouden ontkomen. Het is nu ruim vijftig jaar later en ik begin steeds be-ter te begrijpen waarom er in de psal-men geschreeuwd wordt om hulp, om wraak en geklaagd wordt over het uit-blijven van verlossing. Wat mij raakt, is dat tegelijk het vertrouwen op God overeind blijft. Dat je dan leest: 'Mijn ziel wacht op de Heer, als wachtters op de morgen. Als wachtters op de mor-gen!' (Psalm 130)

ROB VAN ESSEN

Troubadour Martijn Breeman

Op een roodborst

Een roodborst gaf te Winterswijk maar weinig van waardering blijk. ‘Moet ik’, sprak de getergde roodborst, ‘genoegen nemen met een broodkorst? Men zal hier voor een vreetfestijn wel winterkoning moeten zijn.’

Op een wolf

Een sjeke wolf te Wolphaartsdijk, geboren in een welvaartswijk, sprak uit de hoogte: ‘Men zal mij beslist niet zien in schaapskledij; ’t is zuiver wolfswol wat u ziet, want tweedehandsjes blief ik niet.’

Op een lijster

‘Brand!’ riep een lijster overstuur, ‘Daar in de Biesbosch brandt een vuur! Ik had mijn dorst graag willen lessen met mijn geliefde lijsterbessen. Mijn boom werd door het vuur alras van bes getransponeerd naar as!’

Op een hop

Te Hapert sprak een hiphop-hop: ‘Helaas bereik ik nooit de top. De hiphophype is weer voorbij. Roem is niet weggelegd voor mij. Ik ben en blijf’, zo zei hij sip, ‘mijn leven lang meer hop dan hip.’

Deze dierengedichtjes zijn een eerbetoon aan de vijftientig jaar geleden overleden dichter Kees Stip, die onder het pseudoniem Trijntje Fop talloze dierenversjes van dit soort schreef.

De branding voorbij

Ontmoeting met Hagenaar Nico van Putten. Hij schreef de autobiografische roman *De branding voorbij*. Daarin overziet een zeezeiler de spiritualiteit van zijn leven.

WO. 23. 20 U. MARANATHAKERK, 2E SWEELINCKSTRAAT 156. TOEGANG € 10.

FOTO: BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Fototentoonstelling

De reizende fototentoonstelling over de mensenrechtensituatie in Iran toont beelden en verhalen van mensen die hun nek tegen het regime durven uit te steken. De expositie wordt georganiseerd door Iraanse vluchtelingen in Europa. Het doel is bezoekers bewust te maken van de voortdurende mensenrechtenschendingen in Iran en de groeiende internationale oproep te versterken om een einde te maken aan de executies.

VRIJ. 18. 17-20 U. ZA. 19. 15-18 U. ZO. 20. 16-19 U. MARANATHAKERK, 2E SWEELINCKSTRAAT 156. TOEGANG GRATIS

Vredesweek

19 - 27 SEPTEMBER. THEMA: NIETS DOEN IS GEEN OPTIE

Symposium Veiligheid Anders

Voorafgaand aan de Vredesweek organiseert de werkgroep Haagse Vredesbeurs met een aantal partners het vredessymposium *Veiligheid Anders*. Het lijkt erop dat we alleen nog maar kunnen denken in termen van macht, kracht en wapens als het gaat om de veiligheid. In een aantal Europese landen is een beweging gaande met een nieuwe visie op een rechtvaardige en vreedzame internationale gemeenschap, die gezamenlijk mondiale problemen oplost. In Nederland heet deze beweging Inclusieve Veiligheid. Met drie sprekers en een inleiding van Henk Baars, voorzitter Kerk en Vrede en de Werkgroep Inclusieve Veiligheid. Er zijn workshops en er wordt afgerond met een ‘vredesmachine’.

ZA. 5. 13.30-16.30 U. PALEISKERK, PALEISSTRAAT 8. TOEGANG VRIJ. INFO: HENK BAARS, 06-41170229, MARIJN VERMET 06-24817263, HAAGSEVREDESBEURS.NL

BEELD: DIMITRIS VETSIKAS 1989 VIA PIXABAY

Handvatten voor veranderaars

Tijdens de Vredesweek organiseren Initiatives of Change Nederland, Grote Kerk/Huis voor de Stad en PEP Den Haag een inspirerende en interactieve workshop voor iedereen die iets wil betekenen voor zijn of haar buurt, gemeenschap of de samenleving. Deelnemers onderzoeken met elkaar hoe hun ideeën kunnen uitgroeien tot haalbare

Minisymposium: Niemand is illegaal

De onbarmhartigheid ten opzichte van migranten in Den Haag lijkt alleen maar toe te nemen. De kerken verzetten zich fel tegen beleidsvorming die vluchtelingen uitsluit. Daarom organiseren de Haagse Dominicus, de Haagse Gemeenschap van Kerken en de Mariënburgvereniging een minisymposium onder de titel *Niemand is illegaal*. Sprekers zijn Mpanzu Bamenga, Derk Stegeman en Lizebeth Melse. Ook is er een zangworkshop en een gezamenlijke maaltijd. Geeske Hovingh gaat voor in een Europees getinte viering. Henk Baars modereert het geheel.

ZA. 19. 14-21 U. (INCLUSIEF VIERING). BUURT-EN-KERKHUIS BETHEL, THOMAS SCHWENCKESTRAAT 30. TOEGANG: VRIJE GIFT. INFO: HENK BAARS, HBAARS@ME.COM, 06-41170229. AANMELDING IS NIET NODIG. VOOR DE MAALTIJD GRAAG AANMELDEN VIA: SECRETARIAAT@HAAGSEDOMINICUS.NL

Hagios – Gezongen gebed

In september staat Den Haag in het teken van de vrede. In aansluiting hierbij worden in de Nieuwe Badkapel vijf Vredesvieringen gehouden. In deze korte vieringen staan muziek, stilte en bezinning centraal. Het zijn gezongen gebeden, opgebouwd rond de meditatieve liederen van Helge Burggrabe, afgewisseld met momenten van stilte en een enkel gesproken woord. Voorganger is ds. Charlotte van der Leest en muzikale (piano)begeleiding wordt verzorgd door Petra Slagman.

WO. 2, 9, 16, 23, 30. 18-18.30 U. NIEUWE BADKAPEL, NIEUWE PARKLAAN 90

Vrede in de kijker

Wat kun jij doen voor vrede? Het Oecumenisch Beraad Duinoord (OBD) organiseert een inspirerende bijeenkomst met Rolien Sasse, algemeen directeur van de vredesorganisatie Pax. Zij laat zien hoe ieder van ons concreet kan bijdragen aan vrede en het werk van Pax kan ondersteunen. Want, zoals Pax zegt: vrede begint bij jou.

ZA. 26. 12-14 UUR (MET EEN EENVOUDIGE LUNCH). HOUTRUSTKERK, BEEKLAAN 535

De opkomst van het christendom

Het is een ongelooflijke geschiedenis. Jezus trad op als een rondtrekkende prediker in Galilea en Judea. Een generatie later zijn zijn volgelingen te vinden in de belangrijkste Griekse steden in het Romeinse Rijk. De beweging groeit en groeit, tegen de verdrukking in. Na vervolgingen in de tweede en derde eeuw wordt het christendom zelfs staatsgodsdienst. In een serie van vier lezingen gaat Bert Jan Lietaert Peerbolte in op deze ontwikkeling.

VANAF DO. 17. 20-21.30 U. KLOOSTERKERK, LANGE VOORHOUT 4. DEELNAME: € 40 VOOR VIER AVONDEN. AANMELDEN VIA KLOOSTERKERK.NL

FOTO: ARTPLUS VIA ISTOCK